Jan Květ získal Cenu Antonína Friče za rozvoj časopisu Živa

16.5.2024 - Leona Matušková | Akademie věd České republiky

Na černobílém snímku z roku 1949 se mladý hoch sklání k tůni a pozoruje vodní rostliny. „Tehdy mi bylo šestnáct let a chodil jsem do sexty Jiráskova gymnázia v Praze. Náš skvělý kantor přírodopisu Karel Rosa nás často vodil do přírody a nadchnul nás pro studium biologie," vzpomínal Jan Květ nad archivními fotografiemi při udílení ceny. Právě díky inspirujícímu pedagogovi pak o pouhý rok později vstoupil do Československé botanické společnosti a posléze vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy.

Od šedesátých let 20. století působil Jan Květ v Mikrobiologickém ústavu ČSAV a v Botanickém ústavu ČSAV. Od roku 2003 do roku 2022 byl vědeckým pracovníkem třeboňské pobočky Ústavu výzkumu globální změny AV ČR. Po sametové revoluci byl činný v politice, v letech 1990 až 1992 byl poslancem České národní rady a v letech 2002–2003 členem vědecké rady Ministerstva životního prostředí ČR. Od roku 1958 byl autorem, spoluautorem nebo editorem celkem asi 140 vědeckých a odborných publikací. Další zajímavosti ze života této výjimečné osobnosti naleznete v Rozhovoru s Janem Květem k jeho devadesátinám aneb Za všechno může Hony (*Živa* 4/2023).

Botanik Jan Květ (druhý zleva) při přebírání Ceny Antonína Friče, kterou udílí redakční rada časopisu Živa.

Purkyňova cena a šikmá plocha
Cenu pojmenovanou po zakladateli *Živy* Janu Evangelistu Purkyňovi, která se udílí za popularizaci biologických věd autorům nejlepšího článku uplynulého ročníku, získali Jiří Moravec a Jana Bulantová. Redakční radu zaujali článkem Jak neuklouznout na šikmé ploše aneb Mocná síla adheze u žab a ještěrů.

„Některé skupiny bezobratlých živočichů, žab a ještěrů jsou vybaveny speciálními adhezivními orgány, které jim umožňují obratný pohyb i po velmi hladkém povrchu různých ploch. Je pozoruhodné, že ač se tyto orgány u vzájemně nepříbuzných živočišných skupin vyvinuly nezávisle, mají nápadné strukturální a funkční podobnosti," řekl ke speciálním vychytávkám u žab, ještěrů a dalších živočichů, jež jim umožňují udržet se i na „šikmé ploše", jeden z oceněných Jiří Moravec.

Jiří Moravec je dlouholetý člen redakční rady *Živy*, autor desítek článků v tomto časopise a recenzent všech příspěvků věnovaných obojživelníkům a plazům. Vystudoval na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a je kurátorem sbírky obojživelníků a plazů v Národním muzeu. Spoluautorka článku Jana Bulantová pracuje jako odborná asistentka na katedře parazitologie Přírodovědecké fakulty UK. Zaměřuje se na ptačí schistosomy, které mohou vyvolávat kožní problémy u lidí koupajících se v přírodních koupalištích. Věnuje se také dokumentaci mikrosvěta (nejen) parazitů, její fotografie doprovázejí mnohé popularizační texty i výstavy.

Laureáti Purkyňovy ceny Jana Bulantová a Jiří Moravec s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou (zleva)

Ceny Jana Sudy pro autory do 30 let
Redakční rada *Živy* uděluje také ocenění pro mladé vědce a vědkyně, resp. autory a autorky od 26 do 30 let, většinou tedy ve věku, kdy procházejí doktorským studiem. „Jde o cenu motivační, která je podporována finančně Střediskem společných činností, darem je také originální diplom a knižní

publikace Nakladatelství Academia," řekl při předávání předseda redakční rady Jan Votýpka.

Mezi články publikovanými v loňském roce redakční radu nejvíce zaujaly dva příspěvky. Jedním z nich byla práce Michaely Konečné, doktorandky v oboru botanika Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, nazvaná Orseje bez otazníků?. Cenu si společně s ní převzala spoluautorka článku Jana Uhlířová taktéž z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Druhým oceněným se stal David Sommer, doktorand v oborech zoologie na Přírodovědecké fakultě UK a zároveň ekologie na Fakultě životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze. Jeho práce nese název Tesařík pižmový hmyzem roku 2023.

Cenu Jana Sudy předávala členka Akademické rady AV ČR Markéta Pravdová (vlevo), vedle ní pak stojí David Sommer, Michaela Konečná a Jana Uhlířová (zleva).

Zvláštní ocenění časopisu *Živa*
V pondělí 13. května 2024 se udílelo i mimořádné Zvláštní ocenění časopisu *Živa*, které získává autor příspěvku, jenž obsahově i rozsahem přesahuje rámec jednotlivých publikovaných článků a hodnotí se jako významný například z hlediska výuky.

Ocenění putovalo do rukou Petra Pokorného za koncepci a koordinaci monotematického čísla *Živy* 5/2023, věnovaného ohni. „Číslo vyšlo pod dojmem a v souvislosti s požárem Národního parku České Švýcarsko a podílela se na něm řada vynikajících autorů. Bylo velmi těžké říct, který článek z tohoto čísla vyzdvihnout. Proto se redakční rada a redakce dohodly ocenit všechny autory děkovnými listy a Petra Pokorného jako hlavního aktéra celého počinu," řekla šéfredaktorka *Živy* Jana Šrotová.

Petr Pokorný je biolog, paleoekolog a environmentální archeolog, od roku 2019 do začátku roku 2024 byl ředitelem Centra pro teoretická studia, společného pracoviště Univerzity Karlovy a Akademie věd ČR. Od roku 1998 je autorem, spoluautorem a editorem asi dvou stovek vědeckých publikací – převážně impaktovaných článků, cizojazyčných knih a knižních kapitol. Svůj obor popularizuje v česky psaných knihách, formou výstav a v časopisech typu *Živa* a *Vesmír*.

Oceněný autor Petr Pokorný s místopředsedou Akademické rady AV ČR Martinem Bilejem, který cenu předával (zleva).

Časopis *Živa* založil v roce 1853 přírodovědec Jan Evangelista Purkyně. V roce 1953 obnovil jeho vydávání hydrobiolog a fyziolog Oldřich V. Hykeš v rámci Nakladatelství Československé akademie věd s názvem *Živa, časopis pro biologickou práci*. S podporou Akademie věd ČR, nyní jako *Živa, časopis pro popularizaci biologie*, vychází v Nakladatelství Academia až do současnosti.

https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Jan-Kvet-ziskal-Cenu-Antonina-Frice-za-rozvoj-casopisu-Ziva